

የብሔረሰብ ጥያቄ ትናንት፣ ዛሬና፣ የአብሮነት ቀመር ፍለጋው

ዩሱፍ ያሲን

(የኢትዮጵያ ሕዝባዊ አብዮታዊ ፓርቲ (ኢሕአፓ-EPRP) በፍራንክፊርት ከተማ በሚያዚያ 18 ቀን 2003 ዓ.ም (May 14, 2011) በተደረገው ስብሰባ የተደረገ ንግግር)

በውሰጣቸው በርካታ ስብሰቦች ያካተቱ ሕብረ-ብሄራዊ መንግሥት ምሥረታ በሦስት ደረጃ በደረጃ በሚከናወኑ ተከታታይ እርምጃዎች ተራማምደው ነው ሕዝቦቹ አንድነታቸውና አብሮነታቸውን የሚያረጋገጡት የሚለውን ትዩሪ ባንድ ወቅት ማንበቤን አስታውሳለሁ።

በእነዚህ ቅደመ ሆኔታዎች መሠረት፣

አንደኛ፣ በቅድሚያ አንድ ማህበረሰብ ወይም ስብሰብ የራሴ ነው ለሚለው ባንድ ሃገር ወይም መንግሥት ወገንተኛነቱን ያረጋግጣል፤

ቀጥሎ

ሁለተኛ፣ በዚህ ጀግራፊያዊ አሃድ የተካተቱት ማህበረሰቦች ወይም ስብሰቦች ባንድ መንግሥታዊ ትድድር ሥር አብሮ የመኖር ፍላጎታቸውን ያረጋግጣሉ፤

ቀጥሎ

ሦስተኛ፣ ስብሰቦቹ በምን ዓይነት አኗኗር ቀመር አብሮ መኖር እንዳለባቸው ይስማማሉ ይላል እሳቤው፤ በትክክል እስከ አስታወስኩት ድርስ።

በዚህ ዓይነት ልቅምና ክሸን ባለ እንከን የለሽ አካሄድ የተመሰረተ ሃገር መኖሩን እንጠራጠራለን። በማሕበረሰብ ሳይንስ ላብራቶሪ ካልሆነ በስተቀር። በዚህ መልክ የተመሰረቱ መንግሥታት በሃገሮች ምሥረታ መዛግብት ታሪክ የለም ቢባል ማጋነን አይሆንም። በተግባር የሃገሮች ምስረታ በእነዚህ ሦስት ሂደቶች አልፎ መጠናቀቁ ነው አጠያያቂው።

ሃገሮች በዚህ መልክ አይደረጁም፤ አይመሰረቱምም። ባንድ ሃገር የታቀፉ ሕዝቦች ወይም ስብሰቦች ባንድ ላይ ጉባኤ ተቀምጠው መክረው ዘክረው፤ ይሁንታቸውን ተጠይቀው የመሰረቱት ሃገር የለም ማለት ይቻላል። መንግሥታት አመሰራረታቸው ለየቅል ነው። እነዚህን መመዘኛዎች ደረጃ በደረጃ ወይም እርከን በእርከን አሟልቶ ሃገር የገነባ ወይም መንግሥትን ያደላደለ ሕዝብና መሪ መኖሩን እርግጠኖች አይደለንም። ሃገር ወይም መንግሥት የመሰለ ውስብስብ ያለ ተቋም የመገንባቱና ሕልውናን ማረጋገጡ ሂደትና አካሄዱ ፈርጆ ብዙ ክንዋኔ ነው። በነገራችን ላይ በአማርኛችን በፈረንጅኛው እስቴትና ጋቨርንመንት ለሚለው ሁለቱም ፅንሰ ሐሳቦች መንግሥት የሚለውን አንድ ስያሜ ነው የምንጠቀመው።

እርግጥ፤ በቅኝ ገዢዎች ተቀፈው የተዋቀሩ ሃገሮች የመጀመሪያ ጀግራፊያዊ ቅርፃቸውን ባንድ በተወሰነ ወቅት ባንድ የቅኝ ገዢዎ ሃገር አዋጅ የሚጠናቀቅ ድርጊት ነው። ለምሳሌ እ.ኤ.አ. በ 1890 ኤርትራ በጣልያን ቅኝ ገዢዎች አንዳንድ ጀግራፊያዊ አሃድ ከኢትዮጵያ አካል ተቆርሳ የተፈጠረችው በሮማ በታወጀ ድንጋጌ ነው። ከቅርብ የምናውቀው የኤርትራን ምሳሌ ወሰድን እንጂ አብዛኛው በቅኝ ገዢዎቹ ቀዶ ጥገና የተበጃጁት ቅኝ ግዛቶች የተመሰረቱትና ያሁኑ ጀግራፊያዊ ቅርፃቸው የወሰዱት በዚህ እወጃ ነው ማለት ይቻላል። ሃገረ እስራኤል በ 1948 የተመሰረተችው በተባበሩት መንግሥታት ጠቅላላ ጉባኤ ወሳኔ መሰረት ነው። ሌሎች ሃገሮች በመመሥረታቸው ማግሥት የመንግሥታቱን ድርጅት እውቅና ለማረጋገጥ ወደዚያ ይጓዛሉ እንጂ የምሥረታው ይሁንታ ከዓለማዊ ሕብረተሰብ አይቸራቸውም።

የተለያዩ ሃገሮች ግንባታ በተለያዩ አካሄዶች ተጠናቅቆዋል። በከፍተኛ ስቆቃና ዋጋ ባስከፈሉ ውጣ ውረዶች አማካኝነት ሕልውናቸውን ያረጋገጡ መንግሥታቱ በርካታ ናቸው። በ 19ኛ ምዕተ ዓመት በኤውሮፓ የተለያዩ ሕዝቦችን ባንድ መንግሥት ጠለላ ሥር የማጠቃለሉ ሂደት በብዙ ውጣ ወረዶችና መስዋዕትነት የተከናወነ አካሄድ ነው። ብሔራዊው መንግሥት ባንድ በተወሰነ የታሪክ ማጋጠሚያ ብቅ ያለ ተቋም ቢሆንም ቅሉ የአመሰራረቱ አፈፃፀሞችና አካሄዶች ከቶ አይመሳሰሉም። ላንዳንዱ መንግሥት ምሥረታና ግንባታ ራሳቸውን የቻሉ መንስኤዎችና ነባራዊ ኩነቶች መደርደር ይቻላል።

የኢትዮጵያ ጀግራፊያዊ ቅሪፅ በታሪክ ሂደት ሲቀያየርና ሲለዋወጥ እንደመጣ እምብዛም አያከራክርም። ሃገራችን በረዥሙ ታሪኳ ስትስፋና ሰትጠብ እንደነበረች ለመረዳት የታሪክ መዛግብት ማገልገል አያስፈልግም። ሃገራችን የዛሬዋ ጀግራፊያው ቅርፅ የተጎናፀፈችበት ሂደትም ለሕዝብ ቀርቦ በስምምነት አልተወሰነም። በአብሮነታችን ቀመር ላይ ተመካክረን አላፀደቅነውም። ሰለዚህ እኛም በዘመናዊ መንግሥት አመሰራረት ከላይ በተመለከትነው እርከን በእርከን አካሄዶች አላለፍንም፤ እቅሬቴን ለመናገር።

በኤውሮፓ የሃገራት ምሥረታና ጥቅለላ የተወሰኑ የሃገሪቷ ክፍለ ግዛቶች የላቀ ድርሻ እንደነበራቸው አይካድም። ለምሳሌ ፐራሺያ በጀርመኑ አመሰራረት ከሁሉ የላቀ የማዋሀድ ድርሻ ነበራት። ፔድሞንት በጣልያኑ ብሔራዊው መንግሥት ምሥረታ እንደዚሁ። የተወሰኑ የታሪክ መሪዎች በዚህ አንድ የማድረግ አዋጅ ሂደት ስማቸው ሲጠቀስ እንሰማለን። ለምሳሌ የኦቶ ሾን ቢስማርክ ስም ከጀርመኑ፤ የጋሪባልዲ ስም ደግሞ ከጣልያኑ አንድ የማድረግ ተግባር ጋር ተያይዞ ሲነሳ እንሰማለን። በሃገራችንም ለደጉም ለክፉም የአፄ ምኒልክና የሸዋ ክፍለ ሃገር ስም ከዚህ ተልእኮ ጋር ተቆራኝቶ መነገሩ አግባብነት ይኖረዋል። የአፄ ቴዎድሮስና አፄ ዩሃንስ አንድ የማድረግ ድርሻ በሰሜን ምሥራቅ ኢትዮጵያ ኮር ግዛቶች የዘመነ መሳፍንት መቆራቆስ አስወግዶ አንፃራዊ መረጋጋት ከመፍጠር የዘለለ ብሔራዊ መንግሥት አደላድሎ ተግባር ላይ ወሳኝ ሚና አለነበረውም ባዮች አሉ።

ኢትዮጵያ ብሔራዊ መንግሥት ምስረታ ታሪክም ከዚህ አካሄዶች እምብዛም ያፈነገጠ አልነበረም። ሃገራችን ካላይ በተጠቀሱት ሦስቱ እርከን አካሄዶች መቼም አላለፈችም። የ3000 ዓመታት የመንግሥትነት ታሪኳን ማለታችን አይደለም። የዛሬ መቶ ስልሣ ዓመት ገደማ ይቺ ሃገር ዛሬ የምትታወቅበት ቅርፅ በያዘችበት ጊዜ ማለታችን ነው፤ እንጂ። ልክ እንደሌሎቹ ብዙ ውጣ ውረዶችና ዋጋ ተከፍሎ ነው የተመሰረተችው። ልክ እንደሌሎች

የተወሰኑ ክፍሎቿ ባንድ የማደርጉ ሂደት ውስጥ ወሳኝ ሚና ተጫውተዋል። ልክ እንደሌሎቹ በስም የሚጠቀሱ መሪዎች ባንድ የማደርጉ ተግባርና ተልእኮ መሪ የተዋናይነት ድርሻ እንደ ነበራቸው የሚካድ አይደለም።

ይህ ያለፈው ብሔራዊ መንግሥት አገንባብ ታሪክ እስከ ዛሬ ያወዛግበናል፤ ያነታርከናል፤ ያተረማምሰናል። አልፎ ተርፎ በዛሬው አብሮነታችን ላይ ጥላውን ያጠላል። ይህም ሂደት የወደፊቱ አብሮ ባንድ መንግሥት ሥር ባንድነት መዝለቃችንና መክረማችን አይሞከራና አይታሰቡ አድርጎታል ባዮች አሉ ከመሃከላችን። ሰለዚህም ነው ርዕሰ ጉዳዩ አወዛጋቢ የሆነው።

በሀገራችን የብሄርስብ ጥያቄ የተሰኘው ጉዳይ የሚያወሳሰበው ይህንኑ በምስረታው ዙሪያና፣ ሳቢያ የሚነሱ ጥያቄዎች ናቸው። በሀገራችንም ብሔረሰብ ጥያቄ ተስኝቶ ከቀደምት ተማሪዎች ማሕበር ጀምሮ እስከ ዛሬ አነጋጋሪ ርዕሰ ሆኖ ያሟከተው፤ ያናቆረውና ውዝግብ መነሻ በዚህ ብሔራዊ መንግሥት አመሰራረት ዙሪያ ያጠነጠነው ክርክር ነው። ትናንትም ዛሬም አነጋጋሪና አነታሪኪ ርዕሰ ጉዳይ ሆኖ ነው የዘለቀው ከተለያዩ ብሔረሰቦች በመጡት የሥልጣን ኤሊቶች መካከል ጦር ያማዘዘው።

የብሄረሰብ ጉዳይ በኢትዮጵያ ብሔረሰቦች (አማካይ አሰያይም ተድርጎ የተወሰደ) በመንግሥታዊው አደረጃጀት የሚኖራቸው ግንኙኝነትና ቁርኝት ምን መምሰል አለበት የሚለውን ጥያቄ መጠንጠኛ ያደረገ ውዝግብ ነው። ባንድ መንግሥት ሥር እንጠቃለል ወይስ እያንዳንዱ ስብስብ የራሱን እድል በራሱ የመወሰን መብት ታውቆለት የራሱን ሕዝብ እጣ ፋንታ ይወሰን ተበሎ የሚቀርበው ጥያቄ የዚህ የማንነት ፖለቲካ አመለካከት አንዱ አካል ነው።

ያለፉት የታሪክ ኩነቶች የወደፊቱ አብሮ መኖራችን እድልም ጭምር አጠያያቂ አደርጎታል ባይ ወገኖች አመለካከትም ርዕሰ ጉዳዩን ይበልጥ ውሳኔብስብ አድርጎታል። በሀገራችን የማንነት ፖለቲካ ያስከተለው ብሔርተኛነት መዘዞች በተለያዩ ቅርጾቹ በዚህ ሥር ማጠቃለል ይቻላል። በካልቸርና በሃይማኖት ዙሪያ የሚጠዙትንም ጭምር።

ዋለልኝ መኮንን የአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ አራተኛ ዓመት የፖለቲካ ሳይንስ ተማሪ በነበረበት ወቅት በ 1962 ዓ.ም. "On the Question of Nationalities in Ethiopia በሚለው ርዕሰ ሥር ያቀርበው ፅሁፍ የውዝግብ መነሻ የሆነውም ይህንኑ ጉዳይ ፊት ለፊት ለመጋፈጥ በመሞከሩ ነው። እስከ ዛሬ በዋለልኝ ወረቀት ላይ የተቀጣጠለው እስጣ አገባ አላባራም። ሙግቱና ክርክሩ ዛሬም እንደ ተጧጧፉ ናቸው፤ ጎራ ለይቶ። በደጋፊዎቹና በተፃራሪዎቹ መካከል። በሀገራችን የብሔረሰብ ጉዳይ በተነሳ ቁጥር የዋለልኝ መኮንን ስም አብሮ ይነሳል።

ፀሐፊው ወርቀቷን ለውይይት መነሻነት ብቻ እንደታገለገለ መፈለጉን አስረግጦ ከይዘቱ (ኮንተክስት) ውጭ እንዳይተረጎምበት በመግቢያው ላይ ያቀረበውን ማሳሳቢያ በግምት እንዳልተወሰደ ግልፅ ነው። ፅሁፉ የብዙ ተቺዎች ኢላማ ሆኖዋል። የተለያዩ ወገኖች በፊና ፊናቸው ወርቀቱን ለራሳቸው ፖለቲካዊ ማረማመጃ መተርጎማቸው አልቀርም። የዋለልኝ ተችዎችና አድናቂዎች፤ ለማጠቃለል በሦስት ጎራ ከፍሎ መመልከቱ የሚቻል ይመስለናል።

ፀሐፊውን ሣሬ ለዚሁ ሁላ በኢትዮጵያ ሕዝብ አብሮነት፤ ብሔራዊ አንድነትና ሕልውና ላይ በብሔረሰብ መብት ስም ለተደቀነው አደጋ በቀጥታ ተጠያቂ አድርገው ይመለከቱታል፤ ገሚሶቹ። እነዚህ ክፍሎች አልፎ ተርፎ ወረቀቷን የጣልያን ቅኝ ገዢዎች በ 1928 ከነደፉት የኢትዮጵያ ካርታ ንድፍ ጋር የሚወዳደር መርዝ አድረገው ይመለከቱታል። ለዚሁ ይቅር የማይባል ኃጥያት በመቃብሩ ሳይቀር ፀሐፊውን ከመኮነን አይመለሱም፤ እነዚህ ወገኖች። ከዚሁ ውግዘት ዋለልኝ የሚወክለውን ከዚያ ያ ለውጥ ፈላጊ ትውልድ ማንም ነፃ አያወጡም። በጅምላ ተጠያቂዎች ናቸውና በእነሱ እይታ።

ለሁለተኛቹ ደግሞ ዋለልኝና ፅሁፉ አሻጋግረው የመመልከት ራዕይ የሰነቀ ከጊዜው በፊት የተፈጠረ ሓሰብ አፍላቂነት ተምሳሌት ነው። ለእነዚሁ አድናቂዎቹ ራዕዩና መፍትሔ ሓሳቦቹ እንከን ባይወጣቸውም ወያኔና ሌሎቹ ጠባብ ብሔርተኞች ጉዳዩን አጣመው ለእኩይ ዓላማቸው ማስፈፀሚያ አዋሉት ነው መከራከሪያቸው። ሦስተኛ ወገኖች ደግሞ አሉ። ለእነሱ ደግሞ ሣሬ ወያኔ ኢሕዴአግ የዘረጋውን ፌደራላዊ ሥርዓትና በቋንቋ ላይ የተመረኮዘው አካላላቸው ምንጩ የዋለልኝ የብሔረሰብ ፅሁፍ ነው። ወያኔ ኢሕዴአግ በ 1983 አዲስ አበባን ለመቆጣጠር ወደ መሃል ሃገር ያቀናው ጥቃት ዘመቻ ዋለልኝ ያሰኙት ያለ ምክንያት አልነበረም። ወያኔ ራሱን እንደ ዋለልኝ ወራሽና አደራ ጠባቂ አድርጎ ለማቅረብ ይሞክራል። ይዳደዋልም። ልክ ራሱ የሰመጥሩው የኢትዮጵያ ተማሪዎች ቅርስና ውርስ ጠባቂ ለመሰኘት የሚያደረገው አቀራረብ። የዋለልኝ ጓዶች የሆኑትን እነ ፀጋዬ ደብተራውን አፍኖ ደበዛቸውን ያጠፋ ሃይል መሆኑን ተዘንግቶ። በሌላው በኩል የዚያ ቀደምት የተማሪዎች እያንዳንዱ መሪና አክቲቭስት ሁሉም የራሱን ብሔረሰብ አደራጅተው ለማታገል ባዲስባባ እንገናኝ ብሎ የራሱን ብሔረሰብ ብቻ ነፃ ለማውጣት ለትግል ጫካ የገባ ያስመስላሉ፤ ወያኔዎች። ልክ እነሱ ትግራይን ለማውጣት እንዳደረጉት።

የኢትዮጵያ ቀደምት ተማሪዎች በመጀመሪያ በሃገርቷ በሰፊነ መሬት ይዞታ በመቃወም መሬት ለአራሹ የሚለውን መፈክር አንግበው በሰላማዊ ሰልፍ ተቃውሟቸውን ገለፁ። የዋለልኝ ፅሁፍ ከመውጣቱ ከሦስት ዓመት በፊት። በሃገራችን ቀደምተ ተማሪዎች አንገበው የተነሱትን ዋና ቁም ነገር የመሬትና የብሔረሰብ ጥያቄ በጣምራ ነበረ ማለት ይቻላል። ሁለቱም የተያያዙ ነበሩ በእነሱ እይታ። በጭሰኛው ሥርዓትና በብሔረሰብ በሚደርሰው በደል መካከል ያለውን የጠበቀ ቁርኝት ለማሳየት። ሁለቱም ከሥር መሠርቱ መለወጥ ነበረባቸው፤ በኢትዮጵያ ዲሞክራሲን በእውን ለማስፈን ከተፈለገ። በ1965 የዩኒቨርሲቲ ተማሪዎች መሬት ለአራሹ የሚለውን መፈክር አንግበው ሰላማዊ ሰልፍ ወጡ። በዚያን ወቅት ገበሬ ካመረተው እስከ 75 በመቶ ለባለመሬቱ እንዲያስረክብ በሕግ የተደነገገባት ሃገር ነበረች፤ ኢትዮጵያ። ይህንን ግፍ ያለተቃወመ ዲሞክራሲያዊ አስተሳሰብ ከቶ ሊኖረው አይችልም ነበረ። ምንም እንኳን እስከ ሣሬ የመሬት ባለቤትነቱ ጉዳይ ቢያነታርክም የካቲት 1967ቱ ሥር ነቀሉ የደርጉ የመሬት አዋጅ ጭሰኛውን ከዚሁ ክፍያ ነፃ አድርጎታል። የምርቱ ተጠቃሚም አደርጎታል። የኢትዮጵያ ገበሬ ከፍተኛ ድል የተጎናፀበት ክንዋኔ ነበረ፤ የመሬት አዋጁ።

በሌላ በኩል፤ ይህንን የጭሰኛው የመሬት ይዞታ ከሃገራችን ዘመናዊ መንግሥት ምስረታና አገነባብ ሂደት ጋር በቅርብ የተቆራኘ ነው። በተለይም የሣሬ 130 ዓመት ገደማ አፄ ምኒልክ ወደ ምስራቅ፤ ምዕራብና ደቡብ ያደረጓቸውን ድንበር የማስፋፋት ዘመቻዎች

ጋር። ምክንያቱ በነዚህ ዘመቻዎች አማካኝነት ጭምር ነው ሃገራችን የዛሬው ጆግራፊያዊ ቅርፅዋን የተቀዳጀችው። ከሃገራችን አነተራኪ የታሪክ ምዕራፎቹ በግንባር ቀደም የሚጠቀሰው ይኸው ዘመቻና ውጤቶቹን የሚመለከት የታሪካችን ምዕራፍ ነው። የብሔራዊ መንግሥት የመፍጠርና የማደላደል የሚጠይቀውና የሚያስከፍለው ዋጋና ውጤት አድርገው የሚመለከቱ ወገኖች ነበሩ፤ አሁንም አሉ። ፈረንጆቹ ኮላተራል ዳሜጅ የሚሉት ዓይነት፤ አይቀሬ የጎን ጥቃትና የመንግሥትና አወላለድ ምጥ ብቻ።

በአንፃሩ ይህንን የመሰሉ ትረካዎች የማይዋጥላቸው እየተበራከቱ ከመጡ ሰንበትበት ብለዋል። በሁለት ዋና ምክንያቶች። አንደኛው የታሪክ አፃፃፍና የአተራረክ ዘይቤ የታሪክ ተመራማሪዎች ፍተሻ በቅጡ ማለፍ ስለሚያቅተው። ሁለተኛውና ዋናው ግን ታሪኩ በድል አድራጊዎቹ መነፅር የተቃኘና የተከሸነ ነው ብለው ስለሚያምኑ። የድል ተደራጊዎቹ የልጅ ልጆች ባንድ ወቅት በሥርዓተ-ትምህርትም ሳይቀር ጭምር የተነገራቸውን ታሪክ ለመቀበል አሻፈረን እያሉ ናቸው። የአጼ ምኒልክ ወደ ምስራቅ፣ ምዕራብና ደቡብ ያደረጓቸውን ዘመቻዎች ባንዳንዶቻችን እይታ ማዕከላዊ መንግሥት ማደላደልና በፅኑ መሰረቶች የማቆም እርምጃዎች ሆኖ ሲታዩ ለአካባቢው ተወላጆች ግን "በቅኝ ግዛትነት" ከመያዝ ያልተለዩ የሃገሬው ሕዝብ ጉልበት መበዘበዘና ጭቆና ሆኖ ይታያሉ። የዘመቻው ኢላማ የነበሩት ሕዝቦች ከቀያቸው ያፈናቀሉ፤ መሬታቸውን የቀማ የማስገበር "ወረራዎች" ናቸው ብለው ይመለከቱታል። የሃገሬው ሰው ስብእናን የደፈሩና ማንነቱን ያዋረዱ ዘመቻዎች ሆነው ይታረካሉ፤ በእነሱ ዘንድ።

ግዛት ማስፋፋት ነው ተባለ፤ ሃገር ማቅናትም አልነው፤ ሥልጣኔና ለአሕዛብ ማዳረስ ተባለ፤ መሰረታዊው ጉዳዩና ወሳኙ መግለጫው የሌላው ዜጋ መሬት መንጠቅ ነው። የመሬቱ ነባር ባለቤቶቹን ከገዛ መሬታቸው ማፈናቀል ነው ውጤቱ። አርመኔውንና አሕዛብን ለወንጌል ብስራት የማዳረስ ተልእኮ ብንሰጠውም ተግባራዊ ውጤቱ ያው አንድ ነው። ከዚያ የሚገኘዋን ቱርኩትና ምርት ለራስ የማድረግ እስከ ነበረ ደረስ የገበሩት ሰዎች ጉልበታቸው መበዘብዙ አልቀረም። በሌላ ሰው መሬት ላይ ሰው ማስፈር፤ በቦታው ሌላውን አስገብሮ የጉልበቱን ዋጋ ከነጠቀነው በደል ተፈጽሟል። ያለ ጥርጥር። ጉልበት ተበዘብዘዋል። ይህ የማይታበል ሓቅ ነው። ለዚህ ድርጊት ምክንያቶች መደረደር ይቻል ይሆናል። በዚያኑ ታሪካዊ መጋጠሚያ አስፈላጊ እንደነበረ ተቃራኒ ሙግቶች መደርደር ይቻላል። ዋለልኝ መኮነንን ያነሳሳው ይህንኑ በደል የማስተካከል የአፍላ ወጣትነት የለውጥ ፍላጎት ነው። የኢትዮጵያ ለውጥ ፈላጊው ትውልድ ለሥር ነቀል ለውጥ ያነሳሳው ይህንኑ ያልተስተካከለ ግንኙኝነት ነው።

እዚህ ላይ አንድ ግልፅ መሆን ያለበት ነጥብ አለ። በእነዚህ ሁሉ ምክንያቶች ይህ የታሪካችን ምዕራፍ ዛሬም የንትርክ መነሻነቱ አላበቃም። በእነዚህ ላይ የጋራ ግንዛቤ መገኘቱ የግድ ይላል ታሪካችን የሁላችን አሳባሳቢ ማንነት አካል ሆኖ ለብሄራዊ አንደኛነታችን ማጎልበት አንድ ራሱን የቻለ ግብዓት ሆኖ ማገልገል ካለበት። ለዚህም ነው እነዚህ አነተራኪዎቹ የሃገራችን የታሪክ ምዕራፎች እንደገና መነብብና ትክክለኛ ገጽታቸው መታወቅ ያለበት። በታሪክ ተመራማሪዎች ሁነኛ የታሪክ አጠናና የፍተሻ ዘዴን በመጠቀም።

በሃገራችን የነበረው የብሔረሰብ ጥያቄ ከመሬቱ ባለቤትነትና ከዲሞክራሲ ማሰፊን ጋር አያይዘው የተመለከቱት የቀደምቱ የተማሪ ንቅናቄው መሪዎችና የዋለልኝ የትግል ጓደኞች ለችግሩ በጣም ቀላል መፍትሔ ነበረ ያቀረቡት፤ ቢያንስ በትዮሪ ደረጃ። ጥያቄው የቅኝ ግዛትነት ይዘት እንዳለው ከተረጋገጠ የራስን እደል በራስ በመወሰኑ ታውቆላቸው ነፃ የራስ መንግሥታት በመቀለስ እልባት ይሰጠዋል ነው፤ አቀራረቡ የነበረው። በሌላ በኩል፤ ጉዳዩ ባንድ ሃገር ባንድ መንግሥት ጠለላ ሥር ሊጠቃለሉ በሚችሉ ስብስቦች ጉዳይ ሆኖ የብሔራዊ ጭቆና ይዘት ካለው ግን ባንዱ ወይም በሌላው ያንድ ቅርፅ መንግሥት ሥር በሚደረገው የሥልጣን ድልድል መፍታት አይገድም ነው። ቀለል ያለ አቀራረብ፤ ቀለል ያለ የአፈታት ዘይቤ ነበረ። አሁንም በትዮሪ ደረጃ። በተገባር ሲታይ ግን እንደዚሁ ቀላል ሆኖ አልተገኘም። እስከ ዛሬ ይህ ጥያቄ መቋጫ አልተበጀለትም። ምን ያህል አስቸጋሪ እንደነበረ እስከ ዛሬ ሁነኛና አስተማማኝ ቀመር አለመገኘቱ ራሱ በቂ ማስረጃ ነው። አሁንም እያወዛገበን፤ እያነተረከን ይገኛል። አብሮነት ቀመርና ፎርሙላ ፍለጋው አሁንም ቀጥሎታል። የራስን እድል በራስ ለመወሰንና የሕዝቦቻቸውን የራሳቸውን መንግሥታት ምሥረታ የሚታገሉ ያንዱ ወይም የሌላው የብሔረሰብ ነፃ አውጪ ግንባሮች በሃገራችን እንዳሉ ናቸው። የብሔረሰብ ጭቆናን እንደ አንድ አታጋይ መፈክር አንገቦ የተነሳው ሕዝባዊ ወያኔ ሓርነት ትግራይ በአዲሳ አባባ በሥልጣን ከተቆናጠጠ 20 ዓመታት በኋላም ጭምር። ይባስ ተብሎ የትግራይ ነፃ አውጪ አሁኑም ስሙን አልለወጠም። ዓላማውን መለወጡንም በይፋ የነገረን ነገር ያለ አይመሰለኝም።

እሱ ብቻም አይደለም። ባንድ ትድድር ሥር በአብሮነት ለመጠቅለል ከወሰኑ በኋላም ስብስቦች እንደገና ተቧደነው ይሯከታሉ፤ ከብዙ ሃገሮች ታሪክ እንደምንመለከተው። ማሕበረሰቦች በመንግሥታዊ ጠገኝት አማካኝነት የሥልጣንና ሃብት ድረሻ ድርሻውን ድልድል ምን መመሰል አለበት የሚለው ጉዳይ ሊያናቁራቸው እንደሚችልም ደጋግመን እንመለከታለን። የሥልጣን ክፍፍል ቀመርና የራስን ዕድል በራስ የመወሰኑ መብትም የዚሁ ፍላጎት ማወቂያና አወሳሰን ማካኒዝም ሆኖ የተተለሙ ዘዴዎች ናቸው።

በሥልጣን ያለው መንግሥትና ገዢው ፓርቲ ቅርብ ጊዜ ወዲህ የብሄረሰብ ብቻ ሳይሆን በተለያዩ እምነት ተከታዮች መካከል የሥልጣን ዕድሜ ማረዘሚያ ካርዶች ሁላ መጠቀም እንደሚችል ተደጋግሞ ተነግሮታል። ሰሞኑ ከመዘዘው ከአባይ መገደቡና ከዳግም የድንበር ጦርነት ከመለኮሱ በተጨማሪ ሌሎች መተረግመሻ፤ አቅጣጫ ማስለወጫ የቡወዛ ካርዶች እንዳሉት መገንዘብ ያስፈልጋል። ከማስቀየሻዎቹ (የዶር ብርሃኑ ነጋን አባባል ልዋስ መሰለኝ) የመጨረሻይቱን ካርድ ገና አልመዘዘም። በተለያዩ የሃይማኖት እማኞች መካከል ጠብ መጫር እንደሚችል መገንዘቡ ከባድ አይደለም። ከቅርብ ጊዜ ወዲህ የእምነት ቤቶች በእሳት መጋየታቸው ዜና ተደጋግሞ እየተሰማ ነው። የቅዱስ ቁራን መፅሐፍ በሽንት ቤት ተወርውሮ ተገኘ ተብሎ የሚቀጣጠሉ አምባገነኖች እየተበራከቱ ነው። የሚገርመው ግን አንድ ሰው ለዚህ ድርጊት ተይዞ ተገቢውን ቅጣት አገኘ ሲባል አለመስማታችን ነው። ከሁለት ሳምንታት በፊት በአፋር ክልል በአይሚታ ከተማ ለሱካር ፕሮጀክቱ የተከለለውን መሬት አወሳሰድ የተቃወሙት ወጣቶችና የሃገር ሽማግሌዎች ለእስር የተዳረጉት ከፖረተስታንቱቹ ጋር የእምነት ግጭት ፈጠራቸው በሚለው ሰበብ ነው። ግጭቱ አሁንም ተቀጣጠለ የተባለው ቅዱስ ቁራንን አንገላታችሁ ነው።

በእምነት ሳቢያ የሚጫሩ ቁሩቁሶች ስሜት ቀስቃሽ በመሆናቸው ሰለእነሱ በግልፅ መነጋገሩና ሓሳብ መለዋወጡ አመቺ አይመስልም፤ ለብዙዎቻችን። የሚያስፈራ ታቦ ወይም ስም አይጠሬ ሆነው የሚታዩን፤ በዚህ ምክኒያት ይሆናል። ሰሞኑን በግብጽ ሃገር በእምነት ሳቢያ ለሚደረገው መገዳደል ሲጠቀሱ የምንሰማቸው ምክኒያቶች በጣም አሳፋሪ ናቸው። በዚህ ምክኒያት ደግሞ አስፈሪም ናቸው። ባልተረጋገጡ አሉባልታዎች ላይ ተመርኩዘው ቤተ እምነቶቹን በእሳት ማጋየቱ ምን ያህል ጥላቻን ማራገብ ቀላል እንደሆነ በአንፃሩ ደግሞ የእምነት ብጥብጥን መቆጣጠር ቁልጭ አድርጎ ያመለክታሉ። በካይሮ ለቤተክርስቲያኖቹ በእሳት መጋየት ምክኒያት የሆነቸው አንዲት የሰለመችው ክርስቲያን ሴት፤ ያለወዴታው በቤተ ክርስቲያኑ መታገቷ ነው። አልፎ አልፎ እንደሚባለው ጉዳዩ የተወገደው የሙባራክ ሥርዓት አብዩቱን ለመቀልበስ የሚደረገው የመጨረሻ መፍጨርጨር ከሆነ ደግሞ ይበልጥ ትምህርት ሰጪ ነው፤ ለእኛ። የተወሰኑ ዜጎች ደግሞ ለክርስቲያኑ ወገኖቻቸው የአሜሪካን መንግሥት ጥበቃ እየተማፀኑ ናቸው። ይህ ደግሞ ለውጭ ጣልቃ ገብነት በሩን በርግዶ ይከፍታል። የሊቢያና የየመን መነሳሳቶች ያሰናከለውና ያወሳሰበውም የአካባቢያዊና ዓለማቀፋዊ ጣልቃገብነት መሆኑን አንዘንጋ፤ መግቢያ ቀዳዳ ካገኙ።

በኢትዮጵያችን የብሔረሰብ ብቻ ሳይሆን ሃይማኖትም የውዝግብና የማናቆሪያ መነሻ ሊሆን መቻሉ የብዙዎቻችን ስጋት እየሆነ ከመጣ ሰንበትበት ብሏል። በቂ ፍንጮችና አመልካቾች ብቅ ብቅ እያሉ ናቸው። የምንመለከታቸው ጉንተላዎች ድግሞ በየእለቱ አሳሳቢነታቸው እየጨመረ መጥቷል። በማስጠንቀቅያ ደወልነታቸው እንወሰዳቸው። ጉዳይ ፈንድቶ ከቁጥጥር በሚወጣበት ማግሥት መፍትሔ ፍለጋ መካለቡ አዋቂነትም ጭምተኛነትም አይደለምና።

በዓለም ደረጃም ሆነ በአካባቢያቸን የሚታየው የእስልምና መነሳሳቶች በኢትዮጵያዊያኑ ሙስሊማዊ ማንነታቸው ላይ ተፅእኖ ማሳደሩ አሌ የማይባል ሓቅ ነው። መንግሥትና ሃይማኖት በቅጡ አለመለየታቸው፤ በሥልጣን ላይ ያለው መንግሥት የሙስሊሙ ወኪል አደረጎ የሚያስቀምጣቸው ግለሰቦችና ተቋማት (መጅሊሳል አፅላ ዓይነቱ) ላይ እምነት ማጣቱ፤ በዜግነት መብቶች በመከበሩ ረገድ የሙስሊሙ ወገን ደግሞ ደጋግሞ የሚያሰማቸው ቅሬታዎች ከቅርበት ተፈትሸው አስተማማኝ መፍትሔ ፍለጋ መኳተን አለበን። እነዚህ የካልቸርና የማንነት ጥያቄዎች በሌላ በኩል ደግሞ በክርስቲያኑ ወገን ከዚህ በፊት "ታሪካዊ ጠላቶቻችን" ብሎ በሚመለከቷቸው ያካባቢ ሃገሮችና ሕዝቦች የስጋት ምንጭነት ምስልን እያጎላ ማምጣቱም አይቀሬ ነው። በእነሱ ዘንድ "የክርስቲያን ደሴት" መሻጊ ሥነ-ልቦናም ያጠናክራል እንጂ አያሳዝበውም። አንዱ ሰለሌላው የቀረፀው ምስል ብቻ ሳይሆን የታፈኑ ቁርሾዎች ግልጽና ይፋ የሚወጡት ጠብ በተጫረ ወቅት ላይ ነው ብሎ ያስጠነቁቅናል የውዝግብ አጥኚዎቹ። በሊባናስም ሆነ በሩዋንዳ የተመሰከረው ይህ ነው። በእንጭጨ፤ ሓይ ተብሎ መፍትሔ ሊፈለግለት የሚገባ አንገብጋቢ ጉዳይ ነው።

በመግቢያ የጠቅሰኝቸውን ሦስቱ ቅድመሁኔታዊ አካሄዶች ባንከተልም፤ ታሪካችን ያላባሩ ጦርነቶች ታሪክ ቢሆንም ቅሉ የአብሮ መኖሪያ ቀመሮች በታሪክ አጋጣሚዎች ሲፈለጉ ነበረ። የተገኙበት ጊዜም ነበረ። ለዚህ አለመግባባት ሥልጣንን ባልተማከለ አደረጃጀት መዘርጋት አንዱ ፍቱን ፎርሙላ ነው ተብሎ የታመነበት ፌደራላዊ አደረጃጀት አማራጭ አንዱ ነው።

በረዥሙ ታሪካችን በርካታ የአብሮነትና የማስተሳሰሪያ ስልቶች ሲፈለጉ ነበረ። ልክ እንደ ሌሎቹ ሕዝቦች የኢትዮጵያ ብሔረሰቦች አንዱ ከሌላው ጋር የነበረው መስተጋቢርም ይህንን እውነታን ያመለክታል። የኛዎቹም ልክ እንደሌሎቹ የግጭት፣ አጥር የማጠርና ተደማምጦ፣ ተነጋገሮ በአብሮነት ጎን ለጎን የመኖር ታሪክም አስመስክረዋል። በአመዛኙ ታሪካችን የጦርነት ታሪክ በመሆኑ ስለ ግጭት ቢተርክም ቅሉ የመነጋገርና ተወያይቶ ወደ ስምምነት መድረሱን የተለመደ አሰራር ነበረን። አሁንም አሉን። አንድነታችንንና የሃገሪቷን ሕልውና ለመታደግ ከዚህ በፊት በተለያዩ ሥርዓቶች የተሞከሩ አስተሳሰቦች ሆነው የሚታዩዋቸው እሳቤዎች ነበሩ። አሁን በሥልጣን ላይ ያለው መንግሥትም የራሱ አስተሳሰብ የሚላቸው እሳቤዎች አሉኝ ባይ ነው።

በተለያዩ ሥርዓቶች ምን ምን እንደነበሩ እስቲ ላንድ አፍታ እንመልከታቸው።

በአፄ ሃይለሥላሴ ዘመን የኢትዮጵያ ያስተሳስራሉ አንድነቷን ያጎላብታሉ ተብለው የተገመቱና በእሳቤ የተወሰዱት ዋና ዋና አቆራኝ ግእባቶች

- የዘውድ አገዛዝ ሥርዓት
  - ከተለያዩ ብሔረሰቦች አካባቢዎች በተውጣጡ የሥልጣን ኤሊቶችን በአቻ ጋብቻ ድር በማጠላለፍና ማሳተሳሰር፤
  - ክርስትና በማንሳትና አንድ ሃይማኖት ተከታዮችን በማብዛት፤
  - በትምህርት ሥርዓት አማካኝነት የተወሰኑ እሴቶችና ታሪክና ካለቸር እንዲሰርፅ ማድረግ
- በግንባር ቀድሞ የሚጠቀሱ ነበሩ።

በወታደራዊው ደርግ ሥርዓት እይታ ደግሞ፤

- የሠርቶ አደሩ ፓርቲ
- ቀይ ጦር
- የተማከለ መንግሥታዊ አደረጃጀት
- የዓለም አቀፍ ሶይሻሊስታዊው የትግል ትብብር

የኢትዮጵያን አንድነትና የሕዝቦቿ አብሮነት ያደለድላሉ ተብሎ የተገመቱ እሳቤዎች ነበሩ።

በዘመነ ወያኔ-ኢሕአዴግ ደግሞ

በ አንቀፅ 39 አማካኝነት የመገንጠል መብት ሕገ መንግሥታዊ ዋስትና ማገኘቱ፤

- ሥልጣንን ከማዕከል ወደ ክልሎች የዘረጋው ፌዴራላዊ ሥርዓት መመስረቱ የኢትዮጵያን ሕዝቦች በአብሮነታቸው ለማዘለቁ አስተማማኝ ዋስትና ይሰጣሉ ተብሎ የሚታሰቡ ናቸው።

እነዚህ በጣም አጠር ባለ መንገድ ሦስቱ መንግሥታት ለአብሮነታችን አስተሳሰቦች ዘዴዎች ተደርገው የተወሰዱ ናቸው።

ከዚህ ወጭ ሌሎች ታሳቢዎችም ነበሩ። ክበረ ነገስትን ማዕከል ያደረገ የሰለሞናዊ ሥርዓት መንግሥት ትረካ ቁርኚት፤ በግራኝ አህመድና በኋላ ላይም በአፄ ዩንስ የተሞከረው የኢትዮጵያን ሕዝብ ሁሉ የአንድ እምነት ተከታይ ማድረጉ ዘመቻም እንዳንድ አዋሓጅ ማንነት መፈጠሪያ ስልት ተደርጎ ተወስዶ ነበረ። ሁሉም አንድ ከሆነ የሚያነታርከን ልዩነት

በማሃላችን አይኖረም ነው ሎጂኩ። በዚያኑ መጠን የሚያወዛግብን ጉዳይ ከቶ ሊኖር አይችልም ነው ግምታቸው። ሌሎችም ሙከራዎች ነበሩ።

የተለያዩ ምሁራን ያቀርቧቸው አብሮነታችን በተደላደሉ መሰረቶች ለማስቀመጥ በእሳቤ ቢወሰዱ ይበጃሉ የተባሉ አሳሳቢ ማንነት ምርኩዞች አሉ። ጥቂቶች ብቻ ለመጠቃቀስ፤

አንድ የጨነቀው ምሁር ባንድ ወቅት ላይ አዲስ የሰሎሞንና የንግሥት ሳባን ተረታ ተረት (myth) ባዲስ እንደገና መፈብረክ እንደሚያሰፈልገን አስመልክቶ ያቀረበው ሓሰብ በዚሁ ጥረት ወስጥ የሚካተት ይሆናል። ቃል በቃል መፈብረክ ነበረ ያለው። አሳሳቢው እነዚሁ ሁላ ለዘላቂው አብሮነታችን ፍቱን ቀመር ሆነው አለማገልገላቸው ነው። ቁም ነገሩም ትምህርት ሰጭነቱ እሱ ነው። ምክኒያቱ የራሳችን መንግሥት ከመቀለስ በመለስ አብሮነታችን መፍትሔ የለውም ባዩች በመካከላችን ዛሬም አሉ። የራስን እድል በራስ የመወሰን መብት ይታወቅልን ባዩች አሉ። እነዚህ ጥያቄዎች አብሮነታችን ዘላቂና አስተማማኝ መቋጫ አለማገኘቱን ነው የሚያመለክቱት። ከላይ እንደተመለከትነው አንድነታችን ስጋት ተደቅኖበታል።

ሕዝቦች ባንድ መንግሥት ሥር ባንድነት እንጠቃለል ወይስ እየራስ ራሳችን መንግሥታት እንቀልስ የሚለው ውዝግብ መነሻ ሆኖ ያሻኩታቸዋል። ያሯኩታቸዋል። አመሰቃቃይና አተረማማሽ የብሔርተኛነት ቅርፆች የሚከሰቱትም ላንድ ስብስብ የራሱን መንግሥት እንዲኖረው አስፈላጊነትና አላስፈላጊነት ሳቢያ ነው። ለብዙ ብሔርተኛነት ተመራማሪዎች ይህም ነው የብሄርተኛነት እምብርቱና ወሳኝ መግለጫው። ሰለዚህ ጥያቄው አሁንም መፍትሔ ይሻል።

በሌላ በኩል፤ ማሕበረሰቦችን የሚያውዛግባቸው በቡድን ቡድን መቧደናቸው አይደለም። ወይም እነዚህ ስብስቦች በተለያዩ የእድገት ደረጃዎች መገኘታቸው ወይም በዚሁ ምክኒያትነት በተለያዩ መጠሪያ ስያሜዎች (የወያኔ ኢህዴአጉ ብሔር፣ ብሔረሰብና ሕዝብ አጠራሮች) መታወቃቸውም አይደለም። ባንድ ቁም ነገር ሳቢያ መነታረካቸው ነው እንጂ። በመንግሥታዊ ጠገኝነት በመካከላቸው መኖር ሰለሚገባው የሃብትና የሥልጣን ድርሻ ድርሻ አደላደል አንጂ፤ አለመግባባታቸው ምንጩና መነሻው።

የ Conflict አጥኚዎች ውዝግብ "ሁለት ወይም ከዚያ በላይ የሆኑት ወገኖች ተፃራሪ ሆነው የሚታዩ ዓላማዎች አንግበው አንዱ የሌላውን ዓላማ ግብ መምታት እንዳይሳካ የማድረግ ክንዋኔ ነው" ይሉናል። ሰዎች ሕይወታቸውን ሲመሩ የተለያዩ ግቦች አንገበው ይንቀሳቀሳሉ። በዚያኑ መጠን ተፃራሪ የሚመስሉ ፍላጎት፣ ዓላማ፣ ጥቅምና አመለካከቶች ያራምዳሉ። እነዚሁ ሌሎቹ ካነገቡትና ከሚያራምዱት ሳይጣጣሙና የተቃረኑ ሲመስላቸው ይጋጫሉ፤ ይሻኩታሉ፤ ይሯኩታሉ፤ ይቆራቆሳሉ። ባጭሩ ጠብ ይፈጥራሉ። ሁለቱም የራሳቸውን ዓላማ ለማሳካትና በዚያኛው መጠን የሌለኛውን ዓላማ ውድቅ ለማድረግ ይፍጨረጨራሉ። በዚያኑ ወቅት ዓላማዎቹ ተፃራሪ ሰለሆኑ ወይም ለግብ አንጋቢዎቹ ሰለሚመስላቸው የግድ ይፃረራሉ። ጎራ ይለያሉ። ደረጃው ይለያያል እንጂ ከቤተሰብ አለመግባባት እስከ የሶማሊያው ዓይነቱ አመሰቃቃይ እርስ በእርስ ጦርነትን የመሳሰሉ ቁሩቁሶች ሁላ በውዝግብ ውስጥ ይጠቃለላሉ፤ ለውዝግብ ተመራማሪዎቹ። ሰለዚህ በቡድን ቡድን መቧደኑ አይደለም ወደ ግጭት የሚያመራቸው ተፃራሪ ወይም ተፃራሪ የሚመስላቸው ግቦች ለመምታት ማለማቸው ነው እንጂ። መቧደን እየጠነከረ የሚመጣው

ደግሞ በግለሰብ ደረጃ ሊጎናጸፉት ያልቻሉትን መብቶች በቡድንና በተደራጀ መልክ ለመጎናጸፍ እንደሚቀላቸው ባወቁ ቁጥር ባንድ ዓላማ ዙሪያ ለመደራጀት መበረታታቸውና መገፋፋታቸው ነው።

በዚህ ምክኒያት በስብስቦች መካከል የተለያዩ የብሔርተኝነት ቅርፆች ከእነ መዘዎቻቸው ይከሰታሉ። ባህላቸውና ሃይማኖታችን ሊጠፋ ነው ተብሎ በሚደረገው ቅስቀሳ የማንነት ፖሎቲካ ይበልጥ የሰው ልጅ ፈጠራ ገፅታው እየጎላ ሲመጣ እንመለከታለን። የብሔርተኝነት አስከፊ መግለጫዎችም አብሮ ይከሰታሉ።

በሃገራችን ኢትዮጵያም የምንመለከታቸው የብሔረሰብና የሃይማኖት አለመግባባቶች ሁላ ገዢው ፓርቲ የራሱን የሥልጣን ዕድሜ ለማራዘም ባለፉት 20 ዓመታት የተከተለውን ፖሊሲ ውጤት አድርገን የምንመለከተው ብዙዎች አለን። የተወሰነ እውነተኛነት አለው። በእርግጥም በተከተለው ፖሊሲ ቅርንጫፍ ማንነቶቻችን ቀዳሚ ሥፍራው ተቆናጥጠዋል። የዘር ፖሎቲካና የጎሣ ፈዴራሊዝም ብለን የምንሰይመው አካሄድ ውጤቶች ናቸው በከፊል። በእርግጠኛነት መናገር የሚቻለው ገዢው ፓርቲ ልዩነቶቻችን አለቅጥ አስፍቶዋል። የጋራ እሴቶቻችን አከሰሰዋል። የሚያለያዩን የማንነቶቻችን መግለጫዎች ሁላ አጋንንዋል። የምንጋራቸውን አሰባሳቢ ማንነቶቻችን ተድፍጥጠዋል። የጎሳ፣ የብሔረሰብና ያንድ እምነት አባልነታችን ገዢ እንዲጎላ ተደርጓል። ብሔራዊ አንደነታችን ስጋት ላይ መሆኑ አጠያያቂ አይደለም። የሕብተረሰቡ አገናኝ ጥልፍልፍ ሁላ እንዲበጣጠስ የተደረጉ ሙከራዎች አሉ። ይህ ሁሉ ደግሞ አንድ አናሳ ቡድን በሥልጣን ኮርቻ የማቆየት ዓላማ ያደረጉ ውጥኖች ናቸው። ሁሉም ኢትዮጵያዊ በሕገ መንግሥት የተካተተችው የመገንጠል ዋስትና የሚያሳሰበው ያለ ምክኒያት አይደለም።

ሰለዚህ አንቅፅ 39 ከሕገ መንግሥቱ መሰረዝ ካለባቸው አንቀጾች ባንደኛ ደረጃ ማስቀመጡ አስፈላጊነት ዙሪያ መግባበት ላይ መደረሱ አስቸጋሪ የሚሆን አይመስልንም። በመድረክ የተሰባሰቡት የፖሎቲካ ድረጃዎች ያደረጉት ይህንኑ ይመስለኛል።

ያለፈው ታሪካችን የወደፊቱ አብሮነታችን አይታስቤ አድርጎታል ባዩች በመካከላችን እስካሉ ድረስ አንድነታችን ዘላቂነቱ አስተማማኝ አይደለምና ያለፈው ታሪካችን አተራረክና አፃፃፍ ላይ መግባባት የግድ ይላል። የሚጠቅመው በቅርቡና በሩቁ ታሪካችን ላይ የቋጠረነው አመለካከት፣ እሳቤና ግንዛቤና የጋራ አስተውሎት፣ አነባበባችን አዘራረፋችን በዛሬው ህልውናችን ብቻ ሳይሆን በመጨረሻ እድላችን ላይ የማይናቅ አሻራ ማሳረፉን መቀበል ነው። ታሪካችን የወደፊቱ አብሮነታችንን አይታሰብና አይሞኮሬ አድርጎታል የሚል አስተያየት ግን የለንም። የጋራ ትውስታችን ተዘክሮአችን አካል አድርገነው ለአሳባሳቢው ማንነታችን አስተሳሰብ ግብአት እናድረገው ባዩች ነን፤ ልክ ሌሎቹ እንዳደረጉት። ሌሎቹ እንዳወቁበት እኛም እንወቅበት ነው መልእክቱ። በዜግነት ላይ የተመሰረተ አሳባሳቢ ማንነት በፅኑ መሰረቶች ለመገንባት ታጥቀን ተነስተናል እስካልን ድረስ።

በዜግነት ላይ የተመሰረተ፤ የሕግ በላይነት ያረጋገጠ የሙብት ዋስትና ነው የዚችን ሃገር ሕዝብ ሊያቆራኘውና ሊያስተሳስረው ብቃት አለው ብለን የሚናገሩና። የአንድ ሃገር ልጅነታችን ላይ የተመሰረተ የዜግነት ሙብት መከበሩ፤ ከሁሉም በላይና በቅድሚያ።

ለረዥሙ አብሮነታችን ጠቃሚ ናቸው ብዬ ከምገምታቸው ውስጥ የሚከተሉት በሳቤ መወሰድ አለባቸው እላለሁ።

አሁን ሃገራችን የምትገኝበት ታሪክ መጋጠሚያ ላይ የተደቀኑብንን ፈታኝ ሆኔታዎች ባለፈው ታሪካችን ጠብ መነሻነት የሚነሱም ብቻ አይደሉም። በርካታ መስተካከል ያለባቸው ጉዳዮች አሉ። የብሔረሰቦችን አብሮነትን በተመለከተ።

1. ያልተማከለው የሥልጣንና ሃብት ክፍፍል በትክክል ያረጋገጠ ፌደራል ሥርዓት አማራጭነቱ ዘላቂነቱ ታምኖበት፤ በአከላሉም ሆነ በሥልጣን ድርሻ ድልድሉ መታረምና መሻሻል የሚገባቸውን እየተነቀሱ ማከል ያስፈልጋል።
2. አላስፈላጊ የሆነቸውን አንቅፅ 39 ከሕገመንግሥት ከነአካቴው ማስወጣቱ ላይ መስማማት የግድ ነው።
3. የሁለተኛው ቋንቋ አጠቃቀምና አስፈላጊነት ታምኖበት ውሳኔ ላይ መግባባት እስትረታጂካዊ ጥቅም ይኖርዋል።
4. መንግሥትና የሃይማኖት ተቋማት በሕግና እወጃ ብቻ ሳይሆን በተግባርና በቅጡ መለያየታቸውን ማረጋገጥና ዜጎች ከሕግ ፊት እኩል የሚሆኑበትን አሠራርና አግባብ የማርጋገጥ ዋስትና ነው።
5. ከራሳችን ታሪክና አቻቻይ ከሆነው የእስልምና እምነትና አቻቻይን አስተምህሮ ማሳልብቱ ሁለት እምነት ተከታዮች ጎን ለጎን ለሚኖሩበት ሃገራችን አማራጭ የማይገኝለት ምርጫ መሆኑን ግንዛቤ አስፈላጊነት።

\
ይህ በረዥሙና በስትራቴጂካዊ ማግባባቶች በተመለከተ ሲሆን በሕዝባዊ እንቢተኛነት ያለውን ሥርዓት ማሸቀንጠሩ ተግባር በቁርጠኛነት ለመያያዝ የጋራ መታረያ መድርኮች አስፈላጊነታቸው ታምኖበት እየተፈጠሩም እየተባዙ ናቸው። የሽግግር ጊዜን አስመልክቶ ታሪካዊ ስምምነት ይደረጋል ብዬ እገምታለሁ። ይህም ከዋና ዲሞክራሲያዊ ለውጥ ጋር ካልተቆራኘ ወደ የምንፈለገው መዳራሻ ግብ ማደረሱ አጠራጣሪ ነው። በአጭሩ ያለው ሥርዓት የማስወገዱ ተግባር ጎን ለጎን በቦታው የሚተካውን ሥርዓት አሰራር ላይ የጋራ መግባባት አስፈላጊነት አያጠያይቅም።

ዛሬ ይህንን እውን ለማድረግ በመጣጣፍ ላይ ባለው ትግል አዲስ ምዕራፍ ከፋች ዋዜማ ላይ እንገኛለን ብሎ አፍ ሞልቶ መናገር የሚቻል ይመስለናል። አንደኛው እምርታ ይህንን ሥርዓት አስወገዶ ተተኪው ላይ የጋራ መግባባትና ራዕይ ማስቀመጡ በትክክለኛ መስመር መጓዣችን ያመለክታል እላለሁ። በበኩሌ ከላይ በሰፊው እንደተመለከትነው እስካሁን ሲያወዛግብን ለነበሩ የአብሮነታችን ቀመር ላይ የጋራ መግባባት ዋዜማ ላይ እንገኛለን የሚል ግምት አለኝ። በዚህ በትጋትና በፅናት ከገፋን ታሪካዊው አቻቻይ መፍትሔ ማገኘታችን አይቀሬ ነው።

ዛሬ የረዥሙ እስተራተጂ የትግሉ መደራሻ ግቦችም ላይም ሆነ በሥልጣን ያለውን መንግሥት በማስወገዱም ወይም ወደ ክብ ጠራጴዛ ቀርቦ ይህንኑ እንዲቀበል በሚደረገው ርብርቦች የተለያዩ ሃይሎች በጋራና ባንድ የመታገያ መድረክ ዙሪያ ማሰባሰቡ ርብርቦቹ መጠጠፋቸው ከማንኛችንም የተሰወረ አይደለም። ወቅቱ በሰሜን አፍሪካ ከተቀጣጠለ መነሳሳቶች መማር የግድ ይላል። ከተሳኩትም ከተጨናገፉትም ትምህርት መቅሰሙ፤ በሊቢያና በየመን ሕዝባዊ መነሳሳቶች ዲሞክራሲያዊ ለውጡን የገቱና ያወሳሰቡ ኩነቶች ላለመደግም ከፍተኛ ጥንቃቄ ማሰፈለጉ ፍንትው ብሎ እየታዩን ናቸው። የአካባቢና የዓለማዊ ሃይሎች ጣልቃገበነት ምን ያህል የለውጥ ጉዞን እንደሚያወሳሰቡ ተመልክተናል። ገዢ ሃይሎች ምን ያህል ሥልጣንን የሙጥኝ ብሎ ሂደቱን አሳቃቂ ከማድረግ እንደማይመለስ ምስክሮች ነን። ከራሳችን የ 1966 ቱ ሕዝባዊ መነሳሳትና፤ ከ 1997 ቱ ተቀናጅቶ መታገል አሳፋሪው አጨራረስ መጠንቀቁም የግድ ነው። ከዚህ በፊት የተደረጉ ስህተቶችን መመርመር፤ የሥነልቦና የመንፈስ ዝግጅት በመለማመድ ላይ በምንገኝበት ባሁኑ ወቅት ተቀራርቦ መወያየቱ አማራጭ የለውም።

ለማጠቃለል፤ በዚህ ወሳኝ ወቅት ከዚህ አንጋፋው የኢትዮጵያ ሕዝባዊ አብዮታዊ ፓርቲ (እሕአፓ) መድረክ ሁሉም የራሱን ድርሻ እንዲወጣ የበኩሌን ጥሪዬን እያስተላለፍኩ ከዚህ በፊት በሕዝቡ እንደ ጣዖት ሲመለከኑና ሲከበሩ የተመለከትናቸው የፖሎቲካ መሪዎች የዛሬው እጣፋንታ ልብ እንበል። ለተጣለባቸው እምነትና አደራ ብቁ ሆነው ባለመገኘታቸው ብቻ ሳይሆን ታሪካዊውና ወርቃማ እድል ደግመው ደጋመው አስመለጡብን ብሎ በመማረር ሕዝቡ ፊቱን እንዳዞረባቸው መገንዘቡ ጠቃሚ ነው እላለሁ። ሁሉም ታሪካዊና ትውልዳዊ ተልእኮውን ከታሪክ ፍርድ ነፃ በሚያወጣው መልኩ ይወጣል የሚል ፅኑ እምነት አለኝ። ሁሉ ከተልእኮው ከባድነትና ከተግዳሮቱ ተፈታታኝነት ጋር ተመጣጣኝ የሆነ የሃላፊነት ስሜት እንዳለው እርገጠኛች ነን። አንጋፋው ፓርቲያችሁ ከዚህ በፊት በ1966 ካሳየው የዓላማ ፅናትና የመስዋዕትነት ዝግጁነት በተጨማሪ የፈጠራ ችሎታውና ተነሳሽነት መንፈሱን አድሶ ከሌሎች ጋር ለመሥራት ያለውን በጎ ፍቃድ እንደሚያስመሰክር ቅንጣት ታህል ጥርጥር የለኝም። በተባበረው የኢትዮጵያ ሕዝብ አሸናፊነት ደግሞ ቅንጣት ታህል ጥርጥር የለኝም።

አመሰግናለሁ